

BIBLIOGRAFIYA

1. Akoff R. O tselestremlennukh systemakh / R. Akoff, F. Əmery; per. s anhl. H. B. Rubal'skoho; pod red. Y. A. Ushakova. – M. : Sov. radio, 1974. – 272 s.
2. Bryllyuan L. Nauka y teoryya ynformatsyy / L. Bryllyuan; per s anhl. A. A. Kharkevycha. – M. : Hos. yzd-vo fiz.-mat. I-ru, 1960. – 391 s.
3. Halkyna O. V. Rol' y mesto ponyatiya «orhanyzatsyonno-pedahohycheskye usloviya» v terminolohycheskom apparate pedahohycheskoy nauky [Elektronnyy resurs] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Halkyna Ol'ga Vladymyrovna; Povolzh. hos. sots.-humanitarnaya akademya. – Samara, 2009. – 23 s. – Rezhym dostupa: <http://www.umothas.ru/umot/role-i-mesto-ponyatiya-organizacionno-pedago-gicheskie-usloviya/>
4. Kapterev A. Y. Strukturyrovanye korporativnykh znanyu [elektronnyy resurs] / Kapterev A. Y. – Rezhymdostupa: <http://www.erej.ru/upload/iblock/c1c1c5b461fa1994235711d8fcdced42c.pdf>
5. Knorryn V. Y. Teoryya, praktyka y yskusstvo upravlenyya: uchebnyk dlya vuzov po spetsyal'nosti «Menedzhment» / V. Y. Knorryn. – 2-e yzd., yzm. y dop. – M. NORMA, 2001. – 528 s.
6. Laryn M. V. Metodolohyya ynformatsyonnoho menedzhmenta v upravlenyy dokumetatsyy // Upravlenye dokumetatsyy v orhanyzatsyyakh / M. V. Laryn. – M. : Nauchnaya knyha, 2002. – S. 214–257.
7. Mahomedova Z. A. Orhanyzatsyonno-metodycheskye osnovy formyrovaniya ynformatsyonnoho menedzhmenta na promushlennukh predpriyatiyakh (na prymerе promushlennukh

- predpriyaty Respublyky Dahestan) [elektronnyy resurs]: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.05 / Mahomedova Zahydat Arsenovna; Dahestan. hos. un-t. – Makhachkala, 2006. – 25 s. – Rezhym dostupa : <http://economy-lib.com/disser/25387/a?#?page=>
8. Maslov I. V. Naukovi osnovy ta tekhnolohiyi kompetentnoho upravlinnya zahal'noosvitnim navchal'nym zakladom: monohrafiya / V. I. Maslov, O. S. Bondar, K. V. Horash. – Ternopil' : Krok, 2012. – 320 s.
9. Sahatovskyy V. N. Fylosofskye katehoryy [elektronnyy resurs]: avtorsky slovar' / V. N. Sahatovskyy. – Rezhym dostupa: <http://www.vasagatovskij.narod.ru/raboti.html>
10. Chernyak Yu. Y. Ynformatsyya y upravlenye / Y. Yu. Chernyak. – M. : Nauka, 1974. – 184 s.
11. Shamova T. Y. Upravlenye obrazovatel'numy systemamy: ucheb. posobyе dlya stud. vyssh. ucheb. zavedenyy / T. Y. Shamova, T. M. Davudenko, H. N. Shybanova; pod red. / T. Y. Shamovoy. – 3-e yzd., ster. – M. : Akademya, 2006. – 384 s.
12. Yakunyn V. A. Ynformatsyonnaya osnova obuchenyya // Pedahohycheskaya psikholohyya : ucheb. posobyе / V. A. Yakunyn. – 2-e yzd. – SPb. : Yzd-vo V. A. Mykhaylova, 2000. – S. 41–51.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Сіретій Ігор Петрович – методист Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Наукові інтереси: педагогіка вищої школи.

УДК 378.016.811

РОЛЬ І МІСЦЕ РОЛЬОВИХ ІГОР У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Наталія СОФІЛКНИЧ, Вікторія ДЕМ'ЯН (Мукачєво)

Постановка проблеми. Комунікативний підхід до навчання іноземним мовам є сьогодні методичним стандартом. Реалізація комунікативного підходу у навчальному процесі з іноземної мови означає, що формування іншомовних мовленнєвих навичок і умінь відбувається шляхом і завдяки здійсненню студентом іншомовної діяльності.

Основною метою навчання іноземної мови у навчальних закладах є розвиток можливостей студентів використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Саме навчальний заклад повинен підготувати студентів до спілкування в реальних життєвих ситуаціях, навчити їх здобувати знання самостійно з метою вдосконалення в галузі обраної майбутньої професії. На заняттях з іноземної мови викладач формує у студентів уміння і навички іншомовного спілкування.

Комунікативний підхід зумовлює цілі, принципи, зміст і методи навчання іноземних мов, а методи навчання, у свою чергу, реалізуються в методичних прийомах. Одним з найбільш ефективних і доцільних прийомів при роботі з учнями є рольові ігри.

Досягнути високого рівня комунікативної компетенції в англійській мові, не знаходячись серед її носіїв, дуже важко. Тому важливою задачею викладача є створення на занятті з іноземної мови реальних і уявлених ситуацій спілкування, використовуючи для цього різні прийоми роботи. Одним із таких прийомів роботи є моделювання рольових ігор.

Згідно всього вищезазначеного відокремлюються такі основні завдання даної методичної статті: розглянути місце рольових ігор у сучасній методиці викладання іноземних мов, зокрема в комунікативному та особистісно-орієнтованому підходах до вивчення іноземних мов; довести доцільність використання рольових ігор як елементів комунікативного та особистісно-орієнтованого підходу; виділити основні етапи підготовки до проведення рольових ігор.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ефективності використання рольових ігор на занятті з англійської мови цікавило і цікавить як вітчизняних так і зарубіжних педагогів та методистів. Використання рольових ігор на уроці з іноземної мови вивчали Артемов В.А. Бєх П.О., Біркун Л.В.

Близнюк О.І., Панова Л.С., Ніколаєва С.Ю., Філатов М.І., Склярєнко О.К., Данькевич Л.Р.

Метою статті є визначення особливостей застосування рольових ігор під час вивчення студентами курсу англійської мови, показати можливості використання рольових ігор у навчанні іноземної мови як елементу комунікативного та креативного підходів згідно з сучасними методологічними засадами вивчення іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб реалізувати взаємодію та співпрацю викладача з студентом, а також розвиток інтересу студента до вивчення мови, важливо продумувати стимули для мовлення, заохочувати студентів до активних мовленнєвих дій у певній ситуації. Одним з основних стимулів є гра.

Наприклад, розігрується ситуація «Клієнт замовляє тур в агенстві». Агент зустрічає його в офісі, ввічливо повідомляє про тури, можливі екскурсії. Запитує, що саме цікавить клієнта. Дійсність – офіс, облаштований туристичними мапами, час і місце дії складають фон, на якому відбувається мовленнєвий вчинок (звертання до турагента), тобто здійснюється функція мови як засобу спілкування.

Рольова гра передбачає елемент перевтілення студента у представника фахової професії. Через це рольові ігри часто сприймаються студентами як реальна дійсність: студенти дістають у них можливості для самовираження і моделювання майбутніх професійних ситуацій. Учасники рольової гри не тільки готують повідомлення з певної теми, але й невимушено вступають у бесіду, намагаються підтримати її, обговорюють різні точки зору, і таким чином розмова стає невимушеною, що власне і є реалізацією комунікативного підходу.

Згідно з О. А. Колесниковою, Є.І. Пассовим, Є.М. Діановою, рольова гра володіє великими навчальними можливостями: її можна розцінювати як найточнішу модель спілкування. Вона наслідує дійсність у її найістотніших рисах. У рольовій грі, як і в житті, мовна і немовна поведінка партнерів переплітається найтісніше.

Рольова гра має великі можливості спонукального плану. Спілкування, як відомо, не може існувати без мотиву. Однак у навчальних умовах не просто викликати мотив до висловлювання [2, с. 13]. Труднощі полягають у тому, що викладач повинен змалювати ситуацію таким чином, щоб виникла атмосфера, яка викликає у студентів внутрішню потребу у вираженні думок.

Але в умовах іншомовного спілкування важливо, щоб вони змогли висловити те, що їм хочеться сказати.

За М. Р. Строніним, «гра – особливо організоване заняття, яке потребує великих

емоціональних і розумових сил. Гра завжди потребує прийняття рішення – як поступити? Що сказати? Бажання вирішити ці питання загострюють мислиннєву діяльність граючих. А якщо студент при цьому буде говорити на іноземній мові? Ось тут і з'являється багаті навчачі можливості. Цим вона й подобається викладачам. В грі всі рівні. Вона посилює навіть найслабшим учням [10, с. 34–35] вчитель повинен запропонувати такий спосіб засвоєння знань, який був би направлений спеціально на розвиток мовленнєвих компетенцій. А для цього потрібно, щоб кожен студент був головною дійовою особою на уроці, відчував себе комфортно, приймав активну участь в обговоренні теми заняття. На жаль часто ми можемо спостерігати таку картину: викладач дуже активний, використовує масу наочності, коментує сюжет відео, застосовує різні форми роботи, але ефективність заняття дуже низька. Не досягається головна мета: навчання студентів спілкуванню. Чому виникає така ситуація? Це пояснюється перш за все тим, що студенти виступають в ролі пасивних слухачів, не дивлячись на те, що вони дисципліновано виконують завдання, діють «за сценарієм» викладача, де головна і основна роль його [5, с. 11].

Сучасна методика викладання іноземної мови приділяє помітну увагу застосуванню рольових ігор на заняттях. Авторитетною є думка, що ігрові ситуації сприяють створенню особливого простору навчальної діяльності, у яких студент готується до рішення проблем і конкретних ускладнень. [7, с. 9].

Що стосується результатів навчання у межах застосування рольових ігор на заняттях з англійської мови, то вони можуть бути наступними:

- мовна компетенція у професійній лексичі,
  - набуття навичок-знавця англійської мови загалом та професіонала - білінгвіста, зокрема для студентів відділення правознавства (здатність проводити двомовні допити (двомовні перехресні допити), провадити розслідування, подавати документи – позовні заяви, скарги у міжнародні установи);
  - етична та професійна відповідальність, знання професійного етикету англомовних країн.
- Варто відмітити, що крім зазначених вище навичок студента-фахівця розвиваються суто мовні:
- компетенція у монологічному мовленні (напр., виступи);
  - компетенція у діалогічному мовленні; (напр., для студентів правознавчого відділення рольова гра «Допит свідка»);
  - компетенція у письмі (напр., подання заяви);

- компетенція у письмі(напр., представлення аудіо доказів);

- компетенція у читанні (напр., вивчення обставин правопорушення за матеріалами справи).

Результатами досліджень В. А. Артемова, О. А. Колесникової, М. А. Люшера доводиться, що більшість студентів оцінюють рольові ігри позитивно, вбачаючи в них велику практичну корисність; що стосується викладачів, тут думки різко розходяться – частина з них відноситься до рольових ігор різко негативно. На їхню думку, розучування ролей приводить до «примітивізації» мовлення учнів, збільшення кількості помилок, збільшенню дисциплінарних проблем.

Дійсно, з подібними ускладненнями приходиться зіштовхуватися при проведенні ігор, але недоліки цього прийому з лишком заповнюються його перевагами, оскільки крім того, що рольова гра є одним із найефективніших методів вивчення іноземної мови, вона також допомагає спілкуванню, сприяє одержанню нових знань, правильній оцінці вчинків, розвитку комунікативних навичок людини, її сприйняття, пам'яті, мислення, уяви, емоцій, таких рис як спостережливість дисциплінованість та уважність, а також рольові ігри мають велику методичну цінність, вони цікаві як студентам так і викладачу.

Інші ж вважають, що оволодіння формами усного іншомовного спілкування можливо тільки в рольових іграх, але успішність гри залежить від рівня і старанності її підготовки, правильності організації, регулярності застосування даного прийому навчання і, звичайно, від майстерності вчителя і його відданості своїй справі. [10, с. 82]

У діловій грі моделюється предметний (імітація конкретних умов і динаміки виробництва й моделювання професійної діяльності фахівця) і соціальний зміст (формування фахівця) майбутньої діяльності. Кожен учасник засвоює абстрактні, знайомі за формою знання в реальних процесах підготовки і прийняття рішень, регуляції ігрових і навчальних дій. Приймаючи норма стосунків у колективі майбутніх виробничників, підкоряючись їм, узгоджуючи особисті інтереси з інтересами інших учасників, кожний студент знаходиться в активній соціальній позиції і формується як професіонал і член нашого суспільства.

Для студента, учасника гри предметний бік його майбутньої професійної діяльності і її соціальний бік мають велике значення. Разом з тим, нерідко трапляється, що майбутній фахівець, пройшовши теоретичну підготовку і виробничу практику, яка в основному має пасивний характер, має досить туманне уявлення про цілісну професійну діяльність. У результаті за період навчання майбутній фахівець так і не встигає поєднати теоретичні знання з практичною

діяльністю. У цьому значенні можна сказати, що навчальна ділова гра, як імітація того середовища, в якому доведеться працювати студентам, майбутнім фахівцям може стати важливим засобом скорочення процесу адаптації випускників до нових умов роботи та прискорити їх професійне становлення. Адже гра у вищому навчальному закладі – це своєрідний комплексний іспит, що вимагає від її учасників систематизованих і глибоких знань для застосування їх у подальшій самостійній практичній діяльності. Вона дозволяє студентам «прожити» деякий час у системі, що вивчається.

Висновки. Отже, ділова гра являє собою функціонування системи, що вивчається на основі ігрової діяльності гравців, які виконують ролі, у процесі якої засвоюються знання, уміння, навички, досвід професійної діяльності, формуються професійні мотиви та професійно значущі якості особистості. Вона моделює природні ситуації, з якими зіткнеться молодий фахівець на практиці, і тим самим готує його до реальної цілісної професійної діяльності.

До недоліків ігрової форми навчання перш за все слід віднести високі затрати в процесі розробки і підготовки. По оцінкам американських спеціалістів ці затрати еквівалентні розробці і реалізації комп'ютерних програм. Правда, розроблену один раз гру можна використовувати без суттєвих модифікацій досить довгий час. Однак, первісна робота викладача по створенню гри, без усіляких сумнівів, повинна стимулюватися відповідними управлінськими рішеннями (наприклад, зниженням навчального навантаження та іншими). Фактори, які переважують широким розповсюдженню ігрових форм занять у вищих навчальних закладах, це також висока інтенсивність діяльності викладача у ході гри, необхідність особливого інтер'єру заняття, обмеженість у кількості студентів, наявність методичних матеріалів для ігор та інші.

На сучасному етапі розвитку вищої школи спостерігається переваження студентів, переважне використання словесних форм у навчально-виховній роботі, недостатня кількість часу для відпрацювання навичок, обмежене використання видів колективної творчої діяльності, недостатнє врахування вікових особливостей та інтересів студентів. Використовуючи ділові ігри, можна вирішити чимало з цих проблем.

Таким чином, рольова гра додає навчальному спілкуванню комунікативну спрямованість, зміцнює мотивацію вивчення іноземної мови і значно підвищує якість оволодіння мовою. Вона розвиває здатність студента вільно володіти мовою, сприяє взаєморозумінню, підвищує мотивацію.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Livingstone C. Role Play in Language Learning / Предисл. і прил. Н.И.Гез. – М.: Вища школа, 1998. – 127 с.
2. Villiers S. Sharing Our Understandings of the «Communicative Method» // Іноземні мови в школі. – 2000. – № 3. – С. 21–24.
3. Stepanova I. It's time to play // English. – 2001. – № 11.
4. Hutchinson T. Project English 1. Teacher's book. – Oxford University Press, 1998. – 277 p.
5. Hutchinson T. Project English 2. Teacher's book. – Oxford University Press, 1998. – 271 p.
6. Артемов В. А. Психология обучения иностранным языкам: Учеб. пособие. – М.: Просвещение, 1983. – 222 с.
7. Бим И. Л. Методика обучения иностранным языкам. – М.: Высшая школа, 1991. – 319 с.
8. Виготський Л.С. Педагогічна психологія. – М.: Педагогіка, 1991. – 480 с.
9. Дианова Е. М., Костина Л. Т. Ролевая игра в обучении иностранному языку // Иностранные языки в школе. – 1988. – № 3. – С. 12–16.
10. Димент Л. Г. Организация игр на уроке // Иностранные языки в школе. – 1987. – № 3. – С. 10–16.
11. Ермоленко Л.П. Комунікативний підхід до навчання англійської мови в середній школі // Іноземні мови. – 2002. – № 3. – С. 10–11.
12. Колесникова О. А. Ролевые игры в обучении иностранным языкам // Иностранные языки в школе. – 1989. – № 4. – С. 38–42.
13. Люшер М. А. Сигналы личности. Ролевые игры и их мотивы. – Воронеж: Реал, 1995. – 180 с.
14. Лобанова В. Рольова гра на заняттях з англійської мови. // Рідна школа. – 2002. – № 10. – С. 51–52.
15. Сидорова Н. Використання ігрових форм у процесі навчання англійської мови // Завуч. – 2002. – № 8. – С. 6–8.
16. Сиденко А. Ігровий підхід у навчанні // Народна освіта. – 2000. – № 8. – С. 135–138.

BIBLIOGRAFIYA

1. Livingstone C. Role Play in Language Learning / Предисл. і прил. Н.И.Гез. – М.: Вища школа, 1998. – 127 с.
2. Villiers S. Sharing Our Understandings of the «Communicative Method» // Іноземні мови в школі. – 2000. – № 3. – С. 21–24.
3. Stepanova I. It's time to play // English. – 2001. – № 11.

4. Hutchinson T. Project English 1. Teacher's book. – Oxford University Press, 1998. – 277 p.
5. Hutchinson T. Project English 2. Teacher's book. – Oxford University Press, 1998. – 271 p.
6. Artemov V. A. Psikhologhiia obucheniia inostrannym yazykam: Ucheb. Posobie. – М.: Prosveshchenie, 1983. – 222 s.
7. Bim I.L. Metodika obucheniia inostrannym yazykam. – М.: Vysshaha shkola, 1991. – 319 s.
8. Vyhotskyi L.S. Pedahohichna psikhologhiia. – М.: Pedahohichna psikhologhiia. – М.: Pedahohika, 1991. – 480 s.
9. Dianova E.M., Kostina L.T. Rolevaia igra v obuchenii inostrannomu yazyku // Inostrannye yazyki v shkole. – 1988. – № 3. – С. 12–16.
10. Diment L. H. Orhanizatsiia ihr na uroke // Inostrannye yazyki v shkole. – 1987. – № 3. – С. 10–16.
11. Yermolenko L. P. Komunikativnyi pidhid do navchannia anhliiskoi movy v serednii shkoli // Inozemni movy. – 2002. – № 3. – С. 10–11.
12. Kolesnikova O. A. Rolevye ihty v obuchenii inostrannym yazykam // Inostrannye yazyki v shkole. – 1989. – № 4. – С. 38–42.
13. Liusher M.A. Sygnaly lichnosti. Rolevye igry i ikh motivy.. – Voronezh: Real, 1995. – 180 s.
14. Lobanova V. Rolova hra na zaniattiakh z anhliiskoi movy. // Ridna shkola. – 2002. – № 10. – С. 51–52.
15. Sidorova N. Vykorystannia ihrovkykh form u protsessinnavchannia anhliiskii movy // Zavuch. – 2002. – № 8. – С. 6–8.
16. Sidenko A. Ihroviy pidkhid u navchanni // Narodna osvita. – 2000. – № 8. – С. 135–138.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Софілканіч Наталія Юрївна – голова циклової комісії іноземних мов, викладач англійської мови відокремленого підрозділу національного університету біоресурсів і природокористування України «Мукачівський аграрний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Наукові інтереси: підвищення мовленнєвої компетентності студентів на заняттях з англійської мови.

Дем'ян Вікторія Ласлівна – викладач англійської мови Відокремленого підрозділу національного університету біоресурсів і природокористування України «Мукачівський аграрний коледж», спеціаліст першої категорії.

Наукові інтереси: підвищення пізнавальної активності студентів на заняттях з англійської мови.

УДК 378.147

ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬО-ВІХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Юлія СУХОМУДРЕНКО (Черкаси)

Постановка проблеми. Останнім часом у засобах масової інформації на різних науково-практичних і науково-теоретичних конференціях, присвячених розвитку вищої освіти, дискутуються проблеми заочної й дистанційної освіти. Багато хто вважає, що заочна освіта давно себе віджила й пропонує замінити її на дистанційне навчання. Проте в цієї форми навчання багато й супротивників, насамперед тому, що дистанційне навчання не може забезпечити безпосереднє спілкування вчителя з учнем.

Але, незважаючи на суперечливу громадську думку щодо дистанційного навчання, наукові установи працюють над цією проблемою. Серед

них Академія державного управління при Президентові України, Інститут заочної і дистанційної освіти при Національному авіаційному університеті (ІЗДО НАУ), Український центр дистанційної освіти при КПІ, Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Києво-Могилянська академія. У цих колективах активно йде робота з практичної реалізації дистанційних методів навчання, впровадження модульної системи освіти, створення електронних бібліотек. Активно працюють у цьому напрямі вищі навчальні заклади Харкова, Донецька, Одеси, Львова [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні десятиліття проблемі дистанційного